

Škody, ktoré nastali pred sedemdesiatimi rokmi zrušením reholí, nemožno „bezducho vyčíslieť“. „Aj napriek tomuto neslávnemu výročiu Barbarskej noci sme vďační Pánu Bohu, že dal milosť mnohým, aby svojou vernosťou vydali svedectvo viery. Toto svedectvo - martyrológium - našich čias nemožno zamlčať, je to svedectvo o Kristovi žijúcom vo svojej Cirkvi,“ píše pri príležitosti 70. výročia násilného vyvezenia rehoľníkov z kláštora nitriansky biskup Mons. Viliam Judák, predseda Rady pre históriu pri Konferencii biskupov Slovenska.

- - -

Neslávné jubileum

K násilnému zásahu do života reholí v r. 1950

Aj keď sa kde-tu ozývajú hlasy, že sa netreba obzerať do minulosti, najmä tej nedávnej - do čias komunistickej diktatúry - predsa sú výročia, ktoré nemožno obísť. Sú totiž viac ako výrečné, a majú nás čím osloviť. Aj smutné výročie násilného zrušenia rehoľných komunít v r. 1950, nám svedčí nielen o veľkosti ľudskej zloby, ale aj o Božej láske a moci.

Pápež sv. Ján Pavol II. v jednom svojom príhovore v tomto zmysle povedal: „Barbarská noc podáva svedectvo viery, nádeje a lásky v 20. storočí a tým je súčasťou martyrológia Cirkvi v organizovanom neludskom násilí.“

Priamy účastník týchto udalostí a pôvodca pomenovania tejto akcie priliehavým názvom Barbarská noc - Ján Chryzostom kardinál Korec - v rovnomernej knihe tiež hovorí o dôvode prečo sa týmto udalostiam treba znova a znova vracieť: „Nikdy som sa nevedel dosť nasýtiť spomienkami a premýšľaním nad tým, čo sa stalo po februári 1948 s náboženským životom na Slovensku a aké závery treba z toho vyvodiť pre náš život. Bolo to tým ťažšie, že udalosti sa nezastavili, ale sa priam rútili ďalej ... Bolo potrebné poznať ich, zoradovať ich, spoznávať ich hlavnú tendenciu a na základe toho si tvoriť pevný postoj k prítomnému životu i k budúcnosti a podľa toho konať. Pamätná noc z 13. na 14. apríla bola súčasťou celkového boja proti Cirkvi a proti náboženstvu vôbec. Bola to súčasť dlhodobého programu, ktorý sa však uskutočňoval až prehnane rýchlo...“

Úsilie zlikvidovať, či obmedziť rehoľný život v ČSR, možno rozdeliť na dve etapy. V prvej sa rátať so zásadným obmedzením vplyvu reholí so znížením počtu reholí striktným vymedzením činnosti, ktorá nesmela byť v zásadnom rozpore s politikou KSČ. Táto etapa trvala od jari 1948 do jesene 1949. Druhá etapa, ktorá bola zameraná na likvidáciu reholí trvala od jesene 1949 do konca 60-tych rokov 20. storočia.

Plán na realizovanie prvej etapy sa však neuskutočnil, pretože nasledujúce udalosti, najmä súvisiace so vznikom schizmatickej tzv. Katolíckej akcie ktorá vznikla 10. júna 1949 a ďalších nešetrených opatrení proti Cirkvi prehĺbili priepasť medzi Cirkvou a štátom.

Začiatkom r. 1950 boli štátnym úradom známe údaje o mužských a ženských reholiach na

Slovenku. Dr. Ján Dubovský uvádza vo svojej štúdiu tabuľku určenú pôvodne pre Predsedníctvo ÚV KSČ z 30. 1. 1950. Ide o nasledujúce údaje:

V Čechách a na Morave bolo 26 mužských reholí v 151 kláštoroch, čo bolo 1503 rehoľníkov. Ženských reholí tam pôsobilo 32 v 502 kláštoroch, spolu 7643 rehoľníč.

Na Slovensku pôsobilo, v tomto čase, 16 mužských reholí v 96 kláštoroch, čo bolo 1019 rehoľníkov a 4253 rehoľných sestier v 24 reholiach v 168 kláštoroch. Spolu teda išlo o 14. 424 rehoľníkov v 98 reholí a 917 kláštorov.

Aj keď štatistické údaje sa v jednotlivých údajoch rôznia, predsa udávajú takmer presný počet rehoľníkov, ktorí boli postupne postihnutí nasledujúcim nešetrným likvidovaním.

Samotná akcia, ktorá sa pripravovala, síce v tajnosti, a aj keď kolovali rozličné správy, predsa nikto nevedel čo možno očakávať, ba dokonca aj tí, ktorí boli do nej aktívne angažovaní sa o mieste a čase zásahu dozvedeli len niekoľko hodín pred začiatkom. Prof. F. Vnuk poukazuje na skutočnosť, že zásah sa konal s takou presilou, starostlivo vybraných a ozbrojených útvarov, akoby išlo o nebezpečnú vojenskú operáciu. Bolo to vo štvrtok 13. apríla, keď okolo 22. hodiny polícia a ozbrojené zložky ľudových milícií zablokovala prístup ku kláštrom. Jednalo sa asi o 50 mužských kláštorov. Akcia prebehla v priebehu 2-3 hodín, kde si rehoľníci mohli zobrať najnutnejšie veci a príp. krátko sa pomodliť v kláštornej kaplnke. Okolo 3. hodiny ráno asi 70 autobusov odvážalo približne 850 rehoľníkov do piatich kláštorov, ktoré mali slúžiť na ich sústredenie: Šaštín, Hronský Beňadik, Podolínec, Jasov a Pezinok.

Tieto kláštory mali slúžiť na „prevýchovu“ reakčných rehoľníkov, ktorí „narúšali pokojný ľudovodemokratický vývoj“ v ČSR. Režim mal v pláne zdiskreditovať ako prisluhovačov „západných imperialistov imperialistického Vatikánu“ a „slovenskej vysokej hierarchie“. V mnohých kláštoroch sa údajne „našli zbrane“, či vysielacky, ktoré mali vzbudiť u pracujúceho ľudu všeobecné odsúdenie, či zavrnutie týchto nepriateľov „krajšieho zajtrajšku“ a kláštory tak vyhlásiť „za hniezda reakcie a špionážnej činnosti“.

Katolícke noviny, prísne cenzurované a píšuce v tomto čase v duchu komunistickej ideológie, mali k tejto ojedinelej tragickej udalosti jednoduchý komentár, uverejnený 30. apríla 1950. V ňom hovorili, že „v celom rade kláštorov bol sústredený písomný materiál protištátneho obsahu.“ V tom istom čísle Katolícke noviny uverejnili výzvu živoriacej tzv. Katolíckej akcie: „Usilujme sa o pokoj .... Budeme zo všetkých síl bojovať proti zneužívaniu náboženstva v službách imperializmu ...“

K ďalšiemu zásahu proti mužským rehoľiam došlo z 3. na 4. mája 1950. Označená ako K2. V tomto zásahu boli násilne prepadanuté kláštory a odvečení rehoľníci SVD z Nitry a Vidinej, kapucínski bohoslovci z Bratislavy, novici z Pezinka, piaristi z Trenčína, Prievidze a sv. Jura, lazaristi (vincentíni) z Banskej Bystrice, Ladcov a Belušských Slatín, školskí bratia z Močenku. Neboli sústredení zatiaľ len kapucínski pátri a milosrdní bratia v Skalici, ktorí

však boli likvidovaní neskoršie. V pastorácii bolo ponechaných 28 rehoľníkov.

K uvedeným sústreďovacím kláštrom pribúdali ďalšie strediská a to v Kostolnej (pre preškolenie mladých rehoľníkov), v Púchove (pre rehoľníkov, ktorí pracovali na priehrade mládeže), v Beluškých Slatinách (pre chorých a starších rehoľníkov); v Mučeníkoch (Močenok, preškoľovací kláštor). Ďalší za riadil v Báci, kde boli premiestnení rehoľní predstavení z Pezinka. A ďalší preškoľovací kláštor bol zriadený v Malackách. K 7. júnu 1950 tu bolo spolu internovaných 1029 rehoľníkov. Rehoľníci v týchto zariadeniach boli vystavení sústavnému psychickému aj fyzickému nátlaku, aby vystúpili z rehole. Mnohých odsúdili a väznili. Novici a postulanti boli po čase zväčša poslaní domov. Rehoľníci viazaní povinnosťou základnej vojenskej služby boli povolani do pracovných technických práporov (PTP). Nechýbali ani ponuky možností uplatniť sa v pastorácii. Tieto a ďalšie praktiky značné oslabili rady mužských reholí na Slovensku, najmä po postupnom premiestnení do Čiech. Koncom roka 1952 Slovenský úrad pre veci cirkevné mohol s hrdosťou konštatovať, že „na Slovensku už prakticky niet mníchov.“ Rehole však žili so zvláštnou ochranou Božou aj ďalej, hoci v novej neľahkej forme, v tzv. podzemnej cirkvi.

V postupnom likvidovaní kláštorov neboli ušetrené ani ženské rehole. Rehoľné sestry s obavou očakávali tieto nešetrné zásahy, všetko bolo len otázkou času.

V dňoch 29.-31. augusta 1950 došlo k násilnému premiestneniu 1262 rehoľných sestier zo 137 kláštorov do 16 sústreďovaniach kláštorov (Akcia R). Kým zásah proti mužským rehoľiam sa vykonával tajne, zásahy proti ženským rehoľiam sa konali už za bieleho dňa, pred zrakom verejnosti.

V štatistickom prehľade SLOVÚC o stave rehoľníkov na Slovensku v r. 1950-1958 sa uvádza, že v auguste 1950 a v nasledujúcich mesiacoch sústredili do 14 kláštorov 1739 rehoľných sestier zo 133 kláštorov.

V ústavoch národného zdravia bolo v tomto roku ešte 1943 rehoľníkov, v liečebných ústavoch a domovoch dôchodcov 148; spolu teda 2091 rehoľných sestier. Aj tie však boli postupne, až na malé výnimky, nútené opustiť tieto pracoviská, hoci išlo o vysokokvalifikované odborníčky a náhradu za ne zdravotníctvo nemalo. Z vyše 4 000 počtu rehoľných sestier bolo odsúdených za „protištátnu činnosť“ 88 sestier. Podmienky v sústreďovacích strediskách však boli podmienky podobné väzeniu. Sestry napriek drastickým postupom, ale aj lákavým ponúkam ostali verné svojmu povolaniu. V r. 1950-1952 opustilo rehoľné spoločenstvá iba 59 osôb, t.j. 1,6%.

V r. 1951-1952 bolo vyvezených zo Slovenska do Čiech asi 900 rehoľníkov, zväčša do nehostinného českého pohraničia. Dôsledok tejto politiky bolo možné vidieť o pár rokov. Na Slovensku r. 1966 žilo 1121 rehoľných sestier v pracovnom pomere zväčša v charitných zariadeniach a 845 rehoľníkov na dôchodku. Rehoľné sestry boli úplne vyradené z verejného života. Rehole, aj keď nemali možnosť prijímať oficiálne do rehole nových kandidátov robili

to spôsobom, síce opatrným, ale účinným. Napr. Spoločenstvo dcér sv. Vincenta (vincentky) v r. 1968 mali 60 sestier „v civile“, ktoré slúžili podľa zásad sv. Vincenta väčšinou v nemocniciach... Podobne aj iné spoločenstvá, hoci so skromnejším počtom.

Kláštory, ktoré jestvovali na území Slovenska v niektorých prípadoch, celé stáročia boli nositeľmi duchovnej a materiálnej kultúry. Pri barbarskom likvidovaní bolo zničených veľké množstvo vzácných kníh, obrazov a iných kultúrnych hodnôt. Mnohé z nich boli čiastočne alebo úplne zničené. Počínanie pracovníkov „kultúrneho štátu“ bola viac ako barbarská. Mnohé kláštorné knižnice sa nahadzovali doslovne vidlami do nákladných áut určené na zošrotovanie. Niektoré z nich v lepšom prípade skončili v pivničných vlhkých priestoroch bez roztriedenia celé desaťročia. Až oveľa neskôr sa mohlo o tom nahlas hovoriť.. Napr. v Matičnom čítaní r. 1969 sa uvádza: „Približne od začiatku roka 1950 začal tzv. zvoz kníh z kláštorov ... Knihy sa nahádzali ako hnoj na vlečky ... Inštitúcie a jednotlivci si pritom vybrali to najvzácnejšie, ako rukopisy a vzácne tlače ... Zbytok, ak nešiel do šrotu, pomiešal sa a hádzal na hromady. Kníh sa chytala pleseň a hmyz ... Kto zapríčinil zosurovenie a zničenie mravov? Kto je zodpovedný ... za škody pre národ a kultúru?“

Samozrejme škody, ktoré nastali zrušením reholí, a ktorých ovocie ešte zbierame boli a sú oveľa väčšie v každej oblasti života a nemožno ich len bezducho vyčíslieť.. Aj napriek tomuto neslávnemu výročiu Barbarskej noci sme vďační Pánu Bohu, že dal milosť mnohým, aby svojou vernosťou vydali svedectvo viery. Toto svedectvo - martyrológium - našich čias nemožno zamlčať, je to svedectvo o Kristovi žijúcom vo svojej Cirkvi.

Mons. Viliam Judák, nitriansky biskup
predseda Rady pre históriu pri KBS

Zdroj: TK KBS, vju; ml
Foto: © KVRPS

The post [Biskup Judák: Vďaka Bohu za svedectvo viery rehoľníkov z Akcie „K“](#) appeared first on [Zasvätený život](#).

(Zamyslenie zo stránky zasvatenyzivot.sk.)